

בענין פסיק רישא שלעבר וגרמא - שיעור 546

- I. תנורים שיש בהם טערמוסטאט** האם מותר לפתוח דלת התנור בשבת כשהאש אינה דולקת דנראה כפסיק רישא שלעבר דהוי ספק הבערה על איסור דאורייתא
- (א) **עיינ בחידושי רבי עקיבא איגר** (יו"ד פ"ז - ו' ד"ה "ח") שכתב על דברי הרמ"א דיש אומרים שאסור לחתות האש תחת קדרה של גוים לפי שהם מבשלים בה בשר וחלב ותמה על דבריו משום שהוא אינו מתכוין לבישול ופסיק רישא לא הוי דשמא לא בישול בשר וחלב ותירץ שדוקא בספק דלהבא דשמא יהא נעשה איסור במעשה שלו כמו הגורר מטה כסא וספסל שיש ספק שמא לא יעשה חריץ אמנם על ידי החיתוי בודאי יבשל בשר בחלב אלא שהספק שמא לא בישל הגוי בשר וחלב זה נחשב כפסיק רישא וה"ה בנידן דידן הספק בעבר שמא האש אינו נדלק וממילא יש לאסור כי הספק שהוא במציאות אין נקרא אינו מתכוין
- (ב) **הט"ז** (סימן שט"ז - סק"ג) כתב שאם יש ספק אם יש זכוכים בתיבה מותר לסגור אותה בשבת ומוכח שגם בספק לשעבר מותר ולא הוי פסיק רישא ודבריו הובא ברע"א ע"ש
- (ג) **ועיינ בשו"ת מלמד להועיל** (309 הספר חלק ג - ק"ז) שמתרץ קושית רע"א שדוקא כדיני שבת דק"ל מלאכת מחשבת אסרה תורה לכן גם שהספק הוא על העבר יש להקל דלא חשיב פסיק רישא אלא אינו מתכוין משא"כ גבי בשר בחלב שאין צריך מלאכת מחשבת ועוד דאי אפשר למימר בספק פסיק רישא דהוה מלאכת מחשבת שהרי אותה מלאכה אינה ברורה במחשבותו וע"כ באינו מתכוין מותר דאי אפשר לומר כמתכוין דמי וכ"כ המהרש"ג (3 - ק"ח - ו')
- (ד) **עיינ בשו"ת אבני נזר** (סימן רנ"ח) ובבה"ל (שט"ז - ג' ד"ה "ולכן") שהוכיחו כדברי הט"ז להקל וראיתם מדברי הרמב"ן (3 ממלחמות פרק כירה מ"ח): בדין המיתם שפינהו ממנו מים חמים נותן לתוכו מים מרובים ולא חיישינן למצורף משום דשמא לא הגיע לצירוף ומוכח שאף בספק לשעבר אמרינן דבר שאינו מתכוין מותר. וזה גם כן דעת המאירי
- (ה) **ועיינ עוד בשו"ת חלקת יואב** (סימן ח) שכתב לאיסור וראיתו מרמ"א (סיף רנ"ט) שכתב דסתימת התנור בליל שבת אסור משום דשמא הקדירות אינן מבושלות כל צרכן וספק זה במציאות הדבר וספק לשעבר ואסור וע"ש שהביא עוד ראיות
- (ו) **ועיינ בשו"ת מנחת שלמה** (סימן י' - אות ט) מהגרשז"א בענין פתיחת מקרר חשמלי בשבת שלא רצה לסמוך על המקילים בספק פסיק רישא לשעבר והביא השו"ע הרב בקונטרס אחרון (רע"ז - ח) שכתב לענין כיבוד הבית דאסור (של"ז - 3) דהספק הוא שמא יש גומות בבית ואי אפשר שלא ישוה (והספק הוא דשמא יש כבר גומות) וכן לענין פתיחת דלת כנגד הנר שהספק אם אם הרוח מנשב הוא ספק לשעבר וע"ש שהביא סברות להקל אבל סתם לאיסור אבל מ"מ כתב דאפילו מתכוין שהמקרר לפעול מותר משום גרם פסיק רישא אפילו אם הוא מלאכת דאורייתא
- (ז) **עיינ בשו"ת משנת רבי אהרן (קטלר)** דאסר אפילו פתיחת המקרר דיש לחוש דהוי גם כן פסיק רישא דניחא ליה ולא התיר משום גרם פסיק רישא ודאסר דוקא כשאינו פועל
- (ח) **ועיינ באג"מ** (ד - ע"ד - כ"ח) שכתב דמותר לפתוח דלת התנור כשהאש אינה דולקת דאין בזה פסיק רישא והוא דבר שאין מתכוין ואין לאסור אמנם דעת המ"ב בנ"ד אינו ברור כל כך ועיינ בבה"ל (שט"ז - ג' ד"ה ולכן) ועיינ במ"ב (שי"ח - פ) י"א דבצירוף אפילו באיסור מן התורה מ"מ מותר ואבאר
- (ט) **ולמעשה** - יש מקום להחמיר דבענינינו הוא ספק דאורייתא מ"מ המקילים יש על מי לסמוך מ"מ להאוסרים אין חילוק בין אם הסיר כל המאכלים או לא הפתיחה אסור בכל אופן דגם פסיק רישא דלא ניחא ליה אסור ואבאר

II. Raising the Thermostat on a Central Heating System

- (א) **עיינ בשש"כ** (כ"ג - פ) שכתב דאף בזמן שההסקה מופעלת יש להימנע מלהגביר את פעולת החימום בשבת ואילו בחג בזמן שההסקה מופעלת לית לן בה וטעם האיסור כי יתכן שלא כל המים שבכל צינורות ההסקה כבר הגיעו לשיעור של יד סולדת בו והרי הוא גורם לבישולם (וע"ט נהערה ס"ו) אבל מכיון שהמים שבדוד כבר נתבשלו פעם ורבים הסוכרים דמעיקר הדין גם בלח אין בישול אחר בישול אף שנצטננו לגמרי אפשר דיש להקל ועיינ באג"מ (ד - ע"ד אות ה) דבישול אחר בישול בדבר לח הוא חומרא בעלמא
- (ב) **ועוד טעם להתיר** דספק אם נתבשלו כבר המים שבצינורות נקרא ספק פסיק רישא לשעבר ומותר לכמה פוסקים
- (ג) **ועיינ באג"מ** (יו"ד ג - מ"ו - ד) אם עושה שלא ידלק כלל אלא שישאר כמו שהוא עתה וכן כשעושה שלא יכבה כלל ליכא מלאכה אבל עכ"פ אסור מדין מוקצה וכל שאר האופנים אסור ולא כתב טעם לדבר ואפשר משום זה בגדר דסתם בור וחזר וחפרו

